

3 oktober 2021, zevenentwintigste zondag door het jaar B

Gen 2, 18-24 Zij zullen volkomen één worden

Hebr 2, 9-11 Jezus met luister en eer gekroond

Mc 10, 2-16 of 2-12 Eén vlees zijn zij geworden

Homilie

Beste mensen,

Echtscheiding kwam in de tijd van Jezus ook voor, en de wet van Mozes voorzag in een aantal situaties. Dat in vraag stellen was eigenlijk niet nodig. Het is een vraag die onder geleerden destijds absoluut niet betwist werd, ze discusteren alleen theologisch over de redenen die een dergelijke stap zouden rechtvaardigen. De joodse cultuur van het leren laat toe dat er collegiale twistgesprekken over de uitleg van de Thora werden gevoerd. De schriftgeleerden zagen daarin een mooie kans om Jezus nog eens tot een twistgesprek te verleiden in de hoop hem ergens op te kunnen pakken.

De wet van Mozes laat toe dat een man weggaat bij zijn vrouw, hij diende haar dan te voorzien van een scheidingsbrief. Zonder dat document was ze verloren: ze kon niet hertrouwen en ging in die tijd quasi nooit buitenhuis werken. Ook de zorg voor de kinderen kwam bij haar terecht. Ze was dan dus duidelijk in een nadelige positie.

En Jezus geeft een antwoord dat in eerste instantie langs de kwestie is. Hij zegt 'om de hardheid van uw hart heeft hij die bepaling voor u neergeschreven'. Hij zegt niet dat hij het met die wet eens is of niet. Hij lijkt wel alsof hij zegt: het zou eigenlijk niet nodig moeten zijn, maar ik ken jullie en de hardheid waarmee jullie met elkaar omgaan, en daarom is er toch een soort van ultieme springplank voorzien uit het huwelijk. Het is een soort van toegeving aan de menselijke zwakheid en zeker niet zoals God het samenleven tussen man en vrouw oorspronkelijk bedoeld heeft. Beter een echtscheiding dan een vechthuwelijk dat een leven lang duurt.

Het had zeker ook alles te maken met de liberale mening van de prominent rabbijn Hillel in die tijd, die van mening was dat echtscheiding mogelijk was niet alleen bij overspel en 'indien de man haar eten, kleren en echtelijke betrekkingen weigerde', maar ook als zij hem niet meer beviel of als ze volgens de man het huishouden niet goed deed of het eten had laten aan branden of.....'. Het eigenbelang en het opportunisme van de echtgenoot sijn hier door.

Maar in het tweede deel van het antwoord, is Jezus duidelijker in zijn positie: Jezus haalt hier nogal onverwacht het scheppingsverhaal aan waar Hij benadrukt dat God man én vrouw geschapen heeft en dat zij niet langer 'twee' zijn, maar 'één vlees', m.a.w. zij zijn aan elkaar gelijk, evenwaardig. Wellicht heeft Jezus zo gereageerd om duidelijk te maken dat de vrouw evenveel rechten zou moeten hebben als de man. Jezus komt op voor slachtoffers van die scheiding, zoals de vrouw die geen gelijke rechten heeft als de man, voor slachtoffers van de hardheid van het hart van mensen. Daarom is dat uittreksel over 'kinderen' op het einde er niet zomaar bij gesleurd. Kinderen in Jezus' tijd hadden ook geen 'rechten'. En Jezus zet dat kind in het centrum van het verhaal, alle aandacht gaat naar het kwetsbare.

Maar terug naar de inzichten van Jezus. Wanneer een man lichtvaardig gebruik maakt van dat scheidingsrecht en zijn vrouw daarbij schaadt, handelt hij niet naar Gods wil. Wat God werkelijk wil staat in het scheppingsverhaal: "Vanaf het begin van de schepping heeft Hij hen mannelijk en vrouwelijk gemaakt."

Daarmee herinnert Jezus aan de grootste opdracht van de mens: Gods evenbeeld te zijn. Man en vrouw zijn samen Gods evenbeeld. De vrouw is evenwaardig en heeft dezelfde

rechten als de man. Op die basis moeten ze met elkaar omgaan. En dan citeert Jezus nog een zin uit het scheppingsverhaal: “Daarom zal een man zijn vader en moeder verlaten en zich hechten aan zijn vrouw, en die twee zullen één zijn.”

Beste vrienden, Jezus neemt het hier duidelijk op voor de liefde! En daar gaat het toch om tussen man en vrouw, om de liefde! In die liefde licht het evenbeeld van God op. Zo moet het zijn! Ze zijn nu niet meer twee, maar één vlees! En wat God zo samen heeft gevoegd, dat mag de mens niet scheiden. Jezus pleit voor een levenslange band als beschermplaats voor de liefde. De toelating tot scheiden in geval van mislukking is ondergeschikt in dit verhaal. Een goede relatie, gedragen door liefde en onderlinge saamhorigheid is door God gewild. Zowel in het huwelijk tussen man en vrouw, alsook in andere samenlevingsvormen tussen de geslachten. Een liefdevolle, tedere binding tussen twee mensen voldoet aan Gods wil. Op anderen volledig kunnen vertrouwen, zonder enig voorbehoud, samen blijven “in goede zowel als in slechte tijden” – dat is het wat God wil. Je volledig aan elkaar schenken en concessies doen, je desnoods opofferen waar nodig, het hoort er allemaal bij.

Ik zie twee aspecten van inzicht:

1. Jezus heeft oog voor de kwetsbaarheid van een relatie. Hij heeft geen hart van steen. God is namelijk ook betrokken partij bij ieders huwelijk. Dat is toch in tegenstelling tot de kerk die doorheen haar 2000-jarig bestaan – en tot nog niet eens zo lang geleden- vaak wel een hart van steen heeft gehad in de omgang met gescheiden mensen. En als echtparen het lastig hebben in hun huwelijk staan ze ook in de kerk soms voor een gesloten deur. Maar wie verwacht dat huwelijk blijft duren, moet ook nuchter genoeg zijn om hulp en steun te bieden indien nodig.

2. Het streven van God staat in schril contrast met wat de 21ste eeuw en de media ons tegenwoordig proberen aan te smeren. De helft of meer van de huwelijken eindigen in een (v)echtscheiding, overspel lijkt de normaalste zaak van de wereld en ‘als je denkt dat dat in jouw huwelijk niet het geval is vergis je je allicht’, zo las ik vorige week nog in een Vlaamse krant. De mens als onderdeel van het dierenrijk is niet gemaakt voor levenslange monogamie roepen de evolutiebiologen. Dat is enkel door de kerk ingevoerd om maatschappelijke macht uit te oefenen, was het verwijt. Seriële monogamie, een andere echtgeno(o)t(e) voor elke levensfase, polyamorie, of enkel een huwelijk zolang het ‘leuk’ is zijn de moderne geprefereerde samenlevingsvormen. Je moet sterk en onafhankelijk zijn. Het huwelijk en relaties als wegwerpproduct, net zoals alles in deze wereld is de standaardmentaliteit geworden. Of gewoon samenwonen, want trouwen is toch niet meer modern. Trouwen is niet meer modern als het je ontgaat waar het huwelijk over gaat: de wereld en je partner tonen wat een absoluut buitengewone en bijzondere positie je partner voor je heeft. Het was een uitdaging om onze maatschappij te structureren rond de normen van monogamie. Nu dat blijktbaar iedere vorm van seksuele expressie moet toegejuicht worden, moeten we ook niet verbaasd zijn dat de donkere keerzijde ervan zich steeds nadrukkelijker toont en we de pathologische fantasieën van onvolwassen waanbeelden zijn gaan normaliseren, waarbij volwassen gebalanceerde relaties met bijhorend persoonlijk engagement de uitzondering zijn geworden.

Nergens lees ik nog dat het huwelijk een engagement is, en dat dat zoals ieder engagement moeite kost, opoffering en veel toewijding. Dat het broos is, zoals alles wat waardevol is. Dat het een veilige haven moet zijn voor echtgenoten, als het hun professioneel of in hun gezondheid tegenzit. Dat een huwelijk en de bijhorende monogamie structuur biedt en dus houvast waar je op kan bouwen. Het huwelijk als veilige solide haven. Dat is zo voor de gehuwden, maar ook voor de kinderen, die aantoonbaar het meest lijden, en op vele domeinen, van een echtscheiding. En dat ondanks de vele verhalen in de media over de leuke activiteiten met de nieuwe plusmama of papa. Kinderen hebben een mama en een papa nodig, en niet in deeltijd of enkel in het weekend. De fundering onder het huwelijk vandaan halen, heeft geleid tot persoonlijke en uiteindelijk maatschappelijke instabiliteit, met een aanzienlijke impliciete en te vaak expliciete kost.

Ik zou willen concluderen met de volgende richtingaanwijzers: (1) ben je gelukkig getrouwd, koester het, ook als het eens stroef loopt; (2) gaat het erg lastig, ontkoppel jezelf van de feiten die het stroef doen lopen en reken elkaar niet continu af op wat er gezegd of gedaan is. Werk vooral aan jezelf. ‘Waardevol’ of ‘hopeloos’ is een interpretatie en geen feit. Er is

dus altijd ruimte voor beter. Het is overigens nog maar een paar jaar geleden dat de Paus opriep om te bidden voor de bedrogen echtgenote(n)/(s). Dat ze de kracht zouden vinden om geduld te hebben te wachten totdat hun overspelige partner zich terug in hun relatie hervindt en hem dan te vergeven eerder dan de relatie op te blazen. Dat is op het randje van wat je menselijk kan vragen, maar past wel binnen het kader van onze opdracht als christen (vergeven, boven jezelf uitstijgen en je niet laten verleiden door de gewoontes van deze wereld). Maar weet (3) dat als je huwelijk toch eindigt, God je in zijn oneindige barmhartigheid graag blijft zien en je zal aanvaarden zoals je bent, ook met je onvolkomenheden. Hij aanvaardt ons zoals we zijn, zoals hij ons geschapen heeft. Dat is evenwel inclusief de opdracht als Christus te zijn voor anderen, in de eerste plaats voor je man of vrouw en desnoods je kruis te dragen en je op te offeren als de situatie dat vereist. Amen.

Luc Nijs